

W

6

ЧЕРВЕНЬ

1965

Додатковий
ВИХОВАННЯ

Зміст

	Стор.
Для щастя дітей	2
О. Жильцова — Усунення недоліків вимови у дітей підготовчої групи	4
Відмінники дошкільної справи	
К. Желінський — Людина чистої душі	14
З досвіду	
О. Савченко — Літні спостереження в природі	16
О. Нагога — Повторність в організації спостережень на річці	19
К. Земляк — На Арабатській стрілці	21
Т. Самійленко — Організація дозвілля дітей раннього віку влітку	23
В. Смирнова, Р. Тамаріна — Ігри з піском	28
Г. Круковська — Атеїстичне виховання в дошкільному закладі	31
Сторінка для дітей	
Дощ, Заблудили діти, Принесем водички (слова і мелодія Н. Грановської, гармонізація І. Кишка)	34
На допомогу колгоспним дошкільним закладам	
Е. Вільчковський — Влітку на майданчику	37
Бесіди і консультації	
О. Ревунова — Харчування дітей ясельного віку	40
Критика і бібліографія	
М. Настека — Про дітей хороших	45
Педагогічне життя	
А. Гейко — Побажання читачів	46
У цьому номері вміщено безплатний кольоровий додаток «Малюнки для роботи над звуковимовою».	

Редакційна колегія:

Д. О. Дорохова, Н. О. Красіна, Н. Ю. Переверзева, Є. К. Сухенко, Г. І. Сушан (головний редактор), П. С. Ходченко, Т. І. Цвелих, П. Р. Чамата, М. Є. Шевченко.

Журнал «Дошкольное воспитание»

(на українском языкe)

Техредактор О. О. Чала.

Коректор П. В. Пиндюр.

Адреса редакції: Київ, 53, Ю. Коцюбинського, 5. Тел. Б 1-08-35, дод. 3-12.

БФ 02696. Замовлення К-114. Тираж 33570. Друк. арк. 3, Умовн. арк. 4,1, обл-видавн. арк. 5. Формат паперу 70×108^{1/16}. Підписано до друку 26.V 1965 р.

Київська обласна друкарня, вул. Леніна, 19.

Організація дозвілля дітей раннього віку влітку

Т. САМІЙЛЕНКО

Правильна організація дозвілля дітей на літньому майданчику має величезне оздоровче і виховне значення.

За багато років нагромаджено значний досвід роботи з дітьми раннього віку на літньому майданчику. Озеленення ділянки, її благоустрій, вибір зручного місця для групових майданчиків і обладнання їх інвентарем, посібниками та іграшками, чітке виконання режиму і старанне додержання санітарно-гігієнічних вимог — все це вже стало звичним для колективів багатьох дитячих закладів, де виховуються малята.

На жаль, є ще немало і таких закладів, які не можуть похвалитися створенням хороших умов для гри і діяльності дітей на повітрі.

Малята, які ще не вміють ходити або ходять невпевнено, перебуваючи в приміщенні, більшу частину періоду неспання проводять на підлозі: повзають, ходять за каталкою, вільно пересуваються по всій кімнаті. З переходом на літній майданчик, при недостатній увазі до розвитку їх рухів, вони потрапляють в несприятливі умови. Так, нерідко доводиться спостерігати, що дітей віком від 1 року до 1 року 8 місяців розміщують у манежі разом з немовлятами 6—8 місяців. Це позбавляє старших можливості вільно пересуватися навіть у манежі.

Зовсім неприпустимо також розміщувати дітей на килимі чи одялі. Навколо стільки цікавого для маляти, хочеться підняти камінець, листочок, розглянути жучка, що повзе в травичці; тим часом будь-яка спроба дитини перебратися з килима на землю забороняється дорослими. За таких умов діти обмежені в рухах і дратівливі.

Літній майданчик для дітей цього віку обов'язково повинен мати підлогу-поміст. Велика площа помосту (25—35 кв. м), обнесеного з

усіх боків бар'єром заввишки 40—42 см, дозволяє їм вільно пересуватися, зосереджено гратися. Щоб запобігти охолодженню і забрудненню, поміст роблять на висоті 20—25 см над землею. Якщо не вистачає природної тіні, по кутках помосту закріплюють високі жердини, на які натягують полотняний тент.

Треба, щоб поміст мав не менше двох виходів, і діти, не заважаючи одне одному, могли вчитися спускатися і підніматися на дві-три сходинки по сходах, які також обносяться з двох боків бар'єром.

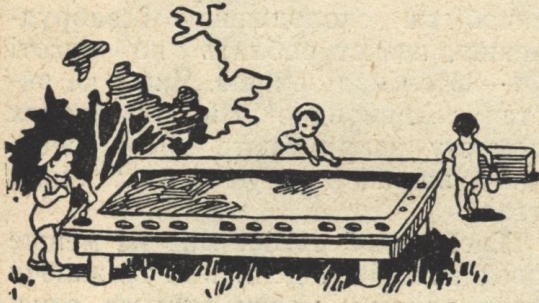
На підлозі-помості в різних місцях діти граються будівельним матеріалом, а також сюжетними іграшками, які добре мити — гумовими, целулоїдними, дерев'яними. Вони пересувають спеціально виготовлені легкі і неглибокі ящики, залазять в них і вилазять назад, кидають у ящики м'ячі. Малята охоче використовують ящики, що мають круглі отвори для встромляння пальчик, і стіл з прикріпленими до нього стержнями для накидання кілець.

Із захопленням діти граються невеликими подушечками, що наповнюються сіном або тирсою. Їх наволочки, пошиті з яскравих барвистих тканин, треба регулярно прати. Діти розкидають і збирають

ці подушечки, лягають на них, укладають спати ляльок.

На добре утрямбованій доріжці, що знаходиться рядом з помостом, діти при допомозі виховательки вчаться ходити, тримаючись за каталку, візок чи іншу іграшку, яку можна котити перед собою.

Ті, хто вже навчився вільно ходити, можуть гратися піском — обов'язково під наглядом виховательки і з її участю. Пісочний ящик розміщують рядом з помостом. Роблять його подовженої форми (ширина — 30—35 см), на ніжках — на зразок дитячого стола, бо малятам цього віку зручніше гратися стоячи. З усіх боків проходить борт завширшки 12—15 см. Ящик обов'язково повинен мати кришку, яка знімається. Для гри з піском треба мати формочки, відерця, дерев'яні або пластмасові совки, лопатки.

Великим інтересом користується у дітей така гра, яка, до того ж, запобігає безладному розкиданню піску: малятам пропонують переносити відерцями пісок у велику коробку, яку ставлять трохи віддалік від ящика. Після гри пісочний ящик закривають кришкою — і він перетворюється на стіл, який можна використати для занять з будівельним матеріалом.

Належне зберігання пісочних наборів може не тільки привчати дітей до порядку, а й спонукає до виконання нескладних і цікавих для них дій. Для цього недалеко від пісочного ящика на невеликому столику укріплюють фанерний ящик, розбитий на окремі комірки. В кожну таку комірку ставлять одну формочку. По краях цього столика просвердлюють круглі отвори

для зберігання дерев'яних совків. Малята охоче підтримують заведений порядок зберігання іграшок і, помітивши де-небудь формочку або совок, кладуть їх на місце. Вони також часто використовують цей столик з ящиком для гри: подовгу вставляють і виймають формочки та совки.

Проводячи влітку роботу на майданчику, слід подбати про збагачення дітей новими враженнями, розвиток їх мови. Треба частіше показувати їм kota, собаку, кролика, козу, півня, курку з курчатами, яскраві квіти, метеликів та ін. До бар'єра помосту можна прикріпити виконані олійними фарбами зображення тварин і птахів.

З півторарічного віку діти стають впевненіші в своїх діях і мають більше можливостей для самостійної діяльності. Тепер уже не тільки дорослі, а й інші діти, а також сама обстановка дедалі частіше спонукають їх до різних ігор та занять.

На майданчику діти, природно, більш рухливі, ніж у приміщенні. Вихователі мають можливість проводити тут корисні й цікаві заняття для розвитку і вдосконалення їх рухів, виховання впевненості і спритності. Цьому великою мірою сприяє благоустрій і привілля на майданчику, що дозволяє дітям вільно бігати, пустувати, гратися, а також спеціальне обладнання, по-

сібники та іграшки: гірка з східцями та спуском, драбинка, шестигранник для лазіння, драбинки для переступання, колоди, дошки різної ширини, гойдалки, каруселі, обручі, м'ячі і т. д.

На жаль, є ще немало ясел і об'єднаних дошкільних закладів, де посібники для розвитку рухів майже не використовуються в самостійних іграх дітей. Причина цього — недостатнє або невміле керівництво такими іграми, при якому вихователька стежить тільки за тим, щоб діти були чимось зайняті, щоб між ними не було конфліктів.

Повноцінне використання обладнання для розвитку рухів дітей багато в чому залежить від уміння виховательки організувати веселу й корисну гру, підказати і показати кожній дитині прийоми, які полег-

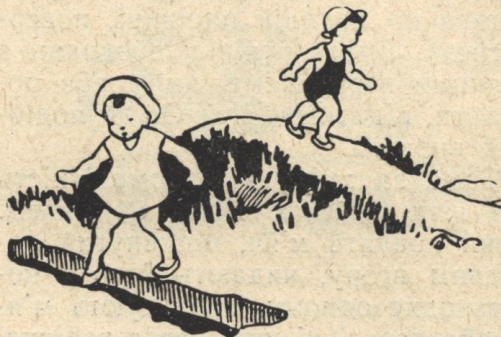

шують виконання тієї чи іншої дії. Наприклад, малята частіше і з більшою охотою піднімаються на гірку і спускаються з неї, якщо по ходу гри їм доводиться катати з неї ляльку чи ведмедика.

Перебування на майданчику, звичайно, створює кращі умови для проведення фізичних вправ та організованих рухливих ігор, однак головне місце тут має займати організація самостійної діяльності дітей, їх велика рухова активність. На майданчику діти з інтересом виконують різні рухи, до яких їх спонукають іграшки. Вони ходять по доріжках з прапорцями в руках, бігають з парашутиками або млинками, котять широкі обручі, возять грузовики і візки.

Пропозиція виховательки поката-ти на грузовику ведмедика або в колясці ляльку, відвезти возик з

кубиками спонукає до рухливих ігор з предметами, активізує навіть малорухливих дітей. Ці нескладні ігри систематично вправляють малят у ходьбі та бігові. Для вдосконалення рухів вихователька проводить рухливі ігри «Наздожени

м'яч», «Наздожени мене». Жваво проходить гра «Сонечко й дощик»: малята з вихователькою «гуляють» по доріжці, а раптовий «дощик», про який сповіщає вихователька, змушує їх бігти, щоб швидше сховатися в будиночку.

Діти дуже люблять ходьбу, ускладнену деякими перепонами. Природні нерівності ґрунту — бугорок, гірка, канавка, калюжа — завжди приваблюють до себе малят. Рухові зусилля, що їх докладає дитина, щоб подолати перепону, не тільки є хорошою вправою для розвитку її рухів, а й розвивають впевненість, спритність. Тому в яслах та об'єднаних дошкільних закладах, де таких нерівностей немає, доцільно створити їх штучно: насипати на майданчику земляну

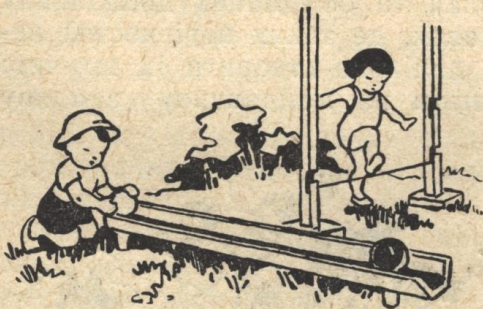
гірку чи бугорок, прокопати неглибоку канавку і обкласти її дерном.

Велике задоволення дає дітям ходьба по обмеженій площині — по колоді чи дошці (ширина їх має бути 25—35 см). По дошках, покладених вздовж одна за одною,

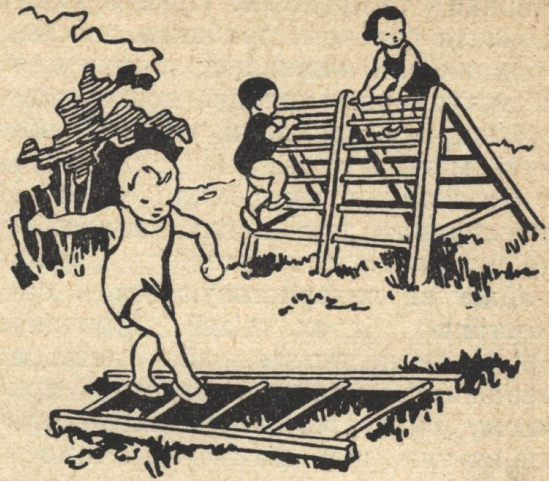
діти охоче ходять гуськом, зокрема під час гри в «Поїзд». Спочатку дошки кладуть на землю, а згодом трохи піднімають з одного чи обох боків над землю. Під час ходьби по дошках, покладених під прямим кутом одна до одної, дітям доводиться виконувати різні рухи (спустатися по похилій площині, повертатися). Зміна рухів у поєднанні з деякими перепонами, які треба подолати, підтримує інтерес до подібних вправ.

Саме за зміну і різноманітність дій діти люблять ігри з м'ячем. Вони ловлять м'яч, підкинутий дорослим вгору, кидають його і котять одне одному, прокочують м'ячі або дерев'яні кулі через ворітця, зроблені з кубиків. Можна кидати м'яч в горизонтальну ціль — великий кошик або сітку на чотирьох жердинах, перекидати м'яч через обруч або сітку, натягнуту вертикально на двох жердинах. Нарешті, старші діти можуть не тільки кидати, а й ловити м'яч на відстані 70—100 см.

Захоплююча гра — кочення дерев'яних кульок і м'ячів з лотка або з гірки. Дітям подобається спускати кульку і стежити, як вона рухається. Весело проходить гра «Збери кульки (м'ячики) в кошик», коли вихователька високо підкидає невеликі м'ячі або легкі кульки і пропонує малятам зібрати їх.

Для задоволення природного бажання дітей лазити на майданчику повинні бути драбинки, шестигранник. Малята дуже люблять залізати на них. Більш боязкі з них, ті, хто побоюється піднятися вище, переборюють цю боязкість і з більшою охотою лезуть, якщо, піднявшись вище, можуть дістати прапорець або іграшку.

Шестигранник, драбинка можуть бути використані для ускладнення деяких рухливих ігор. В іграх «Пташки і собака», «Пташки та автомобіль», коли пташкам треба злетіти, малята вилізають на шестигранник. Згодом, у самостійній грі зображуючи пташок, вони самі використовують це приладдя.

Жваво проходять ігри, що спонукають до підстрибування. Діти підстрибують, щоб доторкнутися до дзвіночків, підвішених до обручів на висоті піднятих рук дитини, щоб дістати паперову пташку, прикріплену до палички, яку вихователька то піднімає, то опускає.

Підстрибування, як і ряд інших рухів (ходьба навшпиньки, присідання навпочіпки та ін.), найлегше засвоюється дітьми під час проведення рухливих ігор з правилами. Діти третього року життя досить швидко схоплюють зміст гри і самостійно, без нагадування дорослого виконують правила. Після кількох повторень з вихователкою вони самі виконують різні ролі в цих іграх — «конячок», «зайчиків», «пташок». Окремі діти під наглядом виховательки виступають у тих ролях, які звичайно виконують дорослі — ролі kota, мишки, пташниці в іграх «Кіт Васька», «Бджілки», «Гуси» і т. д.

Діти другого і третього року життя швидко стомлюються, тому важливо, щоб після рухливих ігор вони могли спокійно посидіти і відпочити. Для відпочинку важливо

забезпечити зміну діяльності. Якщо діти багато рухались, необхідно зацікавити їх грою, яка дала б змогу посидіти.

Уміло регулюючи перехід дитини від одного виду рухів або діяльності до іншого, вихователі запобігають перевтомі і збудженню, підтримують бадьорий, активний стан.

Важливо забезпечити умови, які спонукали б дитину переходити від рухів до спокійної, зосередженої діяльності. У затінку треба поставити столи, стільці, диванчики для спокійних ігор та занять.

На майданчику, як і в приміщенні, діти добре граються будівельним матеріалом, мозаїкою, з інтересом розглядають картинки і книжки. Треба також передбачити на майданчику місця, де дитина могла б спокійно погратися сама або з товаришем чи невеликою групою товаришів: альтанки, відкриті будиночки для ігор з ляльками, місце під кущиком для гаража, де зручно розмістити машини, обвиті зеленню лави, де можна посадити ведмедиків, зайчиків і т. д. Відповідна обстановка стимулює ігри, до яких входять елементи творчості. Малята будують кімнати для ляльок, варять для них обід, укладають їх спати, ходять з ними в гості, перевозять цеглинки для зведення будинку. Треба дати дітям все необхідне і для перерядження: косинки, фартушки, шапочки.

У роботі з дітьми на майданчику широко використовуються вода і пісок. Їх краще розміщати в двох-трьох місцях, щоб зручніше було гратися. Тут же, на столиках розкладають пісочні набори, совки, відра, сита, плоскі фанерні фігурки з загостреними кінцями, круглі різноколірні палички, легкі іграшки, що можуть плавати, клаптики тканин, лійки, пляшечки.

Граючись піском, діти другого і третього років уже не задовольняються тільки пересипанням його, а виготовляють з нього «пиріжки», «бабки», будують гірку, садять «дерева». Пісок нерідко стає додатковим матеріалом до різних сюжетних ігор. «Пиріжками» діти часту-

ють ляльок, перевозять пісок для будівництва гаража та ін. У грі з водою вони не тільки спостерігають за тим, як плавають іграшки, а й купають ляльок, перуть клаптики тканин.

Участь виховательки сприяє ускладненню дитячої гри. Вона допомагає повніше використати пісок як будівельний матеріал, показує і допомагає влаштувати город, сад, збудувати будинок, заселити їх «людьми», «тваринами», посадити «рослини» і т. д. В іграх з водою вихователька пропонує помити іграшки, прикрасити човни прапорцями і покатати на них ляльок, розвішати білизну на вірвовочці та ін.

В об'єднаних дошкільних закладах є всі умови для того, щоб на час гри або прогулянки об'єднати малят другого-третього року життя з невеликою групою (3—5) старших дошкільників. Спільні ігри старших дітей з малятами справляють великий позитивний вплив на розвиток рухів і мови, на ускладнення гри і поведінку малят.

Перебування дітей на майданчику сприяє повнішому ознайомленню їх з природою і оточуючим середовищем. Те, що дитина сама знайшла, побачила, до чого доторкнулась, надовго залишається в її пам'яті, збагачує її конкретним досвідом і знаннями. Корисно організувати на майданчику куточок живої природи, де можна спостерігати рибок в акваріумі, погодувати тварин і пташок. Діти можуть разом з вихователькою поливати квіти на клумбах.

У яслах-садку малята можуть спостерігати, як граються старші дошкільники, як вони працюють на городі і квітнику.

Корисно також робити невеликі

прогулянки-екскурсії з малятами — піти в недалекий ліс за шишками, ягодами, на луки — за квітами.

На прогулянці вихователька активно привертає увагу дітей і разом з ними спостерігає за польотом птахів, за повзанням жуків, за метеликами і т. д. Разом з дітьми вона милується красивою квіткою, яскравим метеликом, прищеплюючи їм любов до красивого, до природи.

Ознайомлюючи дітей з навколишнім, вихователька поєднує спостереження з словом, називає те, що дитина побачила, звертає її увагу на властивості і призначення предмета. Це допомагає формувати мову і початкові знання дитини. З цією метою проводять різні дидактичні ігри: лото, парні картинки, що за темою відображають даний сезон. Можна, наприклад, в іграх

«Чудесний мішечок», «Що є у ведмедика» широко використати шишки, камінці, різні овочі, фрукти.

Подані в цій статті рекомендації показують, що діяльність дітей на майданчику може бути різноманітною, цікавою і корисною. Однак слід особливо наголосити на тому, що організація життя їх влітку вимагає від вихователів непослабної уваги до охорони життя і здоров'я малят. Адже діти цього віку можуть ненароком набрати в рот піску, з'їсти рослину, випити води з басейну, упасти і покалічитись. Їх ні на секунду не можна залишати без нагляду.

Тільки при непослабній увазі вихователів і всіх працівників дошкільного закладу до питань безпеки перебування малят на майданчику можна уберегти їх від травм і зміцнити їх здоров'я.

Ігри з піском

В. СМІРНОВА,

завідуюча об'єднаним дошкільним закладом № 6 м. Запоріжжя

Р. ТАМАРІНА,

пенсіонерка

Гра — основна форма діяльності дітей дошкільного віку. Вона має велике значення для всебічного розвитку особистості дитини, для формування дитячого колективу. Однак успішно розв'язувати виховні завдання з допомогою гри можна тільки тоді, коли діти граються багато й змістовно, коли грою уміло керує вихователь.

У нашому дошкільному закладі діти завжди гралися з піском. Проте тематика ігор була бідна, а споруди немічні. Ігри не мали колективного характеру навіть у підготовчій групі. Пояснювалось це тим, що вихователі приділяли мало уваги іграм з піском.

Ми почали з того, що організували для працівників ясел-садка консультацію на тему: «Значення ігор з піском та керівництво ними». Далі влаштували колективний перегляд ігрової діяльності в гру-

пі дітей сьомого року життя з обговоренням.

Вихователі підготовчої групи поставили перед собою такі завдання: посилити інтерес дітей до ігор з піском, розширити їх тематику, збагатити сюжет; виховати у дітей прагнення самостійно виготовляти ігровий матеріал, необхідний для гри; використати ігри з піском для всебічного розвитку особистості дитини, для формування правильних взаємин між дітьми.

На прогулянках та екскурсіях ми звертали увагу дітей на ті об'єкти, відтворення яких було б можливим і цікавим в іграх з піском. Так, відмічали, як рівно зроблено кладку стіни будинку, як розміщено вікна, зроблено двері, дах. Розглядали архітектуру мосту, вокзалу, стадіону. Поступово діти почали правильніше передавати у своїх спорудах побачене, помічати свої